

„Europa“ kasdienybėje: identitetai ir strategijos

Vilius Ivanauskas

Nors įprasta įvairaus pobūdžio „europietišką“ problematiką aptarinėti bendresniame, dažniausiai politiniame lygmenyje, tačiau analogiškų klausimų analizė gali būti atliekama mikro lygmenyje. Šiame straipsnyje svarbi kasdienybės sąvoka, kreipianti žvilgsnį ir tyrinėjimus iš „apačios“, taip išryškindama žmonių patirtį ir pastebėjimus atskiruose kasdienybės kontekstuose.

Straipsnyje siekiama atskleisti kasdienėje žmogaus veikloje pastebimas „europietiškas“ galimybes bei perspektyvas, apžvelgti jų įtaką asmens veiklos pasirinkimams ir identitetams; išnagrinėti kasdienybėje matomas asmenines/kolektyvines gyvenimo „tvarkymo“ ir veiklos strategijas, susieti jas su identitetų sklaida; parodyti kaip politiniai/socialiniai procesai, susiję su Lietuvos integracija į vakarietiškasias struktūras ir pirmiausia į Europos Sąjungą, suvokiami kasdieniame gyvenime.

Vilius Ivanauskas, Lietuvos istorijos institutas, XX a. istorijos skyrius, Kražių 5, LT-01108 Vilnius, el. paštas: vilius.ivanauskas@gmail.com

Lietuva, kaip ir kitos Vidurio ir Rytų Europos šalys, pastarąjį dešimtmetį gyvena pagal integracijos į vakarietiškas struktūras (pvz., stojimo į Europos Sąjungą) darbotvarkę. Tokia situacija liepia ekonominius ir politinius interesus derinti su Briuselio nustatytais standartais, skatina ugdyti pilietinę visuomenę. Galima pastebėti, jog apie Lietuvą yra nemažai parašyta studijų ir kitokio pobūdžio analizių, nagrinėjančių pereinamąjį laikotarpį, Lietuvos pažangą atitinkant nustatytus kriterijus.

Vis dėlto įdomu, kaip kasdienybėje įgyvendinama suartėjimo su „Europa“ kryptis, kaip ji žmonių suvokiama ir priimama, kokius pokyčius ji gali sukelti įvairioms visuomenės grupėms priklausančių asmenų veikloje ir identitetuose.

Atsižvelgiant į pagrindinį darbo tikslą – remiantis socialinės antropologijos disciplinos metodologija parodyti „Europos“ lygmenį kasdienybės kontekstuose, šiame straipsnyje siekiama įgyvendinti šiuos uždavinius: 1) parodyti, kaip „europietiškos“ galybės bei perspektyvos gali būti identifikuojamos kasdienėje

žmogaus veikloje, 2) panagrinėti jų įtaką asmens veiklos pasirinkimams ir identitetams: apžvelgti kasdienybėje matomas asmenines/kolektyvines gyvenimo „tvarkymo“ ir veiklos strategijas, susieti jas su identitetų sklaida. Tai bus aptarta analizuojant vienai Lietuvos jaunimo nevyriausybinei organizacijai priklausančių narių asmenines strategijas ir identitetus, kurios išryškėja gaunant ir įsisavinant paramą iš Europos.

Teorinės išėities pozicijos pagrįstos keliais požiūriais. Pirma, Vidurio ir Rytų Europos visuomenių transformacijas nagrinėjantys mokslininkai linkę dėmesį kreipti į Vakarų šalių santykį su Vidurio ir Rytų Europos (toliau – VRE) valstybėmis. Ne vienas autorius parodo, jog socialiniai supanašėjimo procesai vyksta ne abipuse, bet vienpuse kryptimi Vakarai–Rytai. Vakarai, anot jų, į Rytus neša tendencijas, formuoja pasirinkimus. Politinį šių šalių pasiryžimą parodė XX a. dešimtajame dešimtmetyje įteiktos paraiškos siekti narystės Europos Sąjungoje ir NATO, pasižadėjimas vykdyti vadinamuosius Kopenhagos kriterijus. Tokia darbotvarkė natūraliai persikelia ir į mokslinių tyrinėjimų kontekstus. Mimi Larsen žodžiais tariant, pereinamąjį laikotarpį išgyvenančias šalis, kaip ir jas analizuojančius tekstus, yra persmelkęs hegemoninis demokratijos diskursas (Larsen 2002). Nors dalis mokslininkų, nesureikšmindami politinio konteksto, neskuba teleologiškai vertinti šių šalių demokratinės raidos ir neeliminuoja „Europos“ veiksnio, darančio įtaką šių šalių visuomenių raidai ir sociokultūrinėms praktikoms, vis dėlto „grįžimo į Europą“ perspektyva, kurią rodo noras savo politines ir ekonomines struktūras susieti su vakarietiškomis, taip pat pasiryžimas diegti ir stiprinti vadinamąsias vakarietiškas vertybes – pilietinę visuomenę ir žmogaus teises, išlaiko santykį su individualaus žmogaus požiūriais ir pasirinkimais.

Antra, kasdienybėje galima aptikti galios, prestižo, politinio susipriešinimo, valstybės lygmenyje atpažįstamų problemų įvertinimo aspektus. Toks požiūris gali padėti išryškinti kasdieniame gyvenime vykstančią politiką, priimamus sprendimus, parodant jų priklausomybę nuo atskirų veiksmų (pvz., nuo Europos paramos), ir tai, kaip į šiuos veiksmus reaguoja ir juos interpretuoja „eiliniai“ žmonės, kiek jie lemia šių asmenų tapatumą. Tokią mintį galima rasti P. Bourdieu teorijoje, kurioje jis kalba apie praktiniu protu grindžiamas asmenų strategijas, pasireiškiančias *lauke (field)*, tam tikroje socialinėje erdvėje, kuri čia būtų artima konkreitiems kasdienybės kontekstams (Bourdieu 2003). Taip suprantamos socialinės praktikos išlaiko santykį su didžiosios politikos formavimo procesais.

Trečia, nagrinėjant socialinius-politinius procesus negalima neįvertinti kasdienybėje aptinkamų socialinių praktikų. Šiuo atveju prasminga nedidelės im-

ties respondentų veiklos analizė, leidžianti kokybiniais metodais detaliai išanalizuoti pasirinktų asmenų veiklą, susitapatinimus, socialinius ryšius, juos veikiančią aplinką (May 1997). Neatsitiktinai šiame darbe svarbus kasdienybės aspektas, kuriam būdingas žvilgsnis iš „apačios“ ir iš „arti“, taip pat orientacijos į dalyvių patirtį, kuri metonimijos būdu (Burke 1969) gali būti reflektuojama visuomenės *makro* politiniuose ir ekonominiuose kontekstuose.

Todėl svarbu, kad europietiško konteksto ir pereinamojo laikotarpio visuomenės raidos analizė yra pagrįsta išsigiliniu į eilinių žmonių aplinką, kurioje išryškėja konkrečių aukščiau vykstančių procesų ir daromų sprendimų padariniai. Manau, jog individualių asmenų veiklos strategijų ir identitetų nagrinėjimas pateiks pavyzdžių apie Lietuvos visuomenėje vykstančius ir nuo integracijos į Vakarų priklausančius procesus.

Straipsnio pagrindas – jaunimo nevyriausybinės organizacijos (NVO) narių, kurie neretai save vadina „jaunimiečiais“, veikla, motyvacijos ir požiūriai. Tai padeda aiškiau suvokti, kaip „europietiški“ kontekstai per paramos „suvartojimą“ veikia šių asmenų veiklos pasirinkimus ir daro įtaką jų tapatumui. Atlikdamas tyrimą autorius rinko etnografinę medžiagą 2003 m. rugpjūčio–spalio mėnesiais Vilniuje, Alytuje bei Alytaus rajone. Buvo bendrauta ir kalbėtasi ne tik su „jaunimiečiais“, bet ir su ūkininkais, gaunančiais ES paramą. Pokalbiai (atlikta dešimt pusiau struktūruotų interviu) vyko gana skirtingose vietose: kavinėse, pateikėjų namuose, darbo vietose, vietovėse, kuriose tuo metu buvo dirbami lauko darbai.

Kadangi minėtos dvi grupės turi labai skirtingas patirtis, šiame straipsnyje analizuojami tik vienai grupei („jaunimiečiams“) priklausančių asmenų identitetai ir strategijos.

Visi apklausoje dalyvavę „jaunimiečiai“ buvo tiesiogiai susiję su ES gauta parama. Jie kaip organizatoriai ar dalyviai yra dalyvavę NVO ar jos partnerių vykdytuose projektuose, finansuojamuose ES ar ES valstybių narių, Lietuvoje ir užsienyje. NVO, kuriai priklauso pateikėjai, buvo pasirinkta dėl politinio-pilietinio veiklos pobūdžio, susijusio su politinių aktualijų svarstymu, vykdomais projektais, kuriuose yra pažymima europietiška dimensija, proteguojama narystė tarptautinėse organizacijose, aktyviai reiškiamą paramą integraciniam procesams. Apklaustus asmenis pagal gyvenimo patirtį ir socialinę priklausomybę reikėtų vertinti ir individualiai, nes net ir tos pačios grupės asmenys turi nevienodą patyrimą. Pavyzdžiui, visi „jaunimiečiai“ yra dalyvavę vienos nevyriausybinės organizacijos veikloje, tačiau joje jie turėjo skirtingą statusą; trys iš jų buvo užėmę aukščiausias organizacijoje pareigas, t. y. priklausę valdybai arba pirmininkavę, tuo tarpu kiti du nors ir buvo šalia organizacijos „elito“, tačiau jam nepriklausė. Kita vertus, visi „jaunimiečiai“ studijuoja „pres-

tižines“ specialybes: teisę, ekonomiką, politologiją ir pan. Be to, visi jaunimo atstovai šiuo metu gyvena Vilniuje, nors du yra kilę iš provincijos.

Šiame straipsnyje naudojamosi ir kita medžiaga. Tai įvairių ES programų ir fondų, minimų pateikėjų apklausose, internetiniuose puslapiuose, pateikti aprašymai ir reikalavimai projektinei paramai gauti. Tiek ši, tiek lauko tyrimų medžiaga suteikė patirtį, kuria remiantis bus siekiama nagrinėti klausimus, atsiskleidusius jaunimo NVO veikloje.

„Europietiškas“ diskursas pokomunistinėje erdvėje

Apibūdinant pokyčius, palietusius Vidurio ir Rytų Europos šalis, akcentuojami esminiai skirtumai tarp buvusios ir naujos besiklostančios tvarkos. Tarkime, Samuelio Huntingtono konstatuota trečioji demokratijos banga, palietusi ir Rytų Europos regioną, leidžia posovietinę erdvę matyti kaip žengiančią naujos darbotvarkės keliu (Huntington 1993). Pabrėžiama aiški distinkcija tarp socializmo ir to, kas vyksta dabar buvusioje sovietinėje erdvėje, ir akcentuojamas „perėjimo“ aspektas (Sampson 2002a). Tyrinėtojai, turėdami mintyse išivaizduojamus modelius (demokratijos, parlamentarizmo, pliuralizmo ir pan.), socialinius, ekonominius ir politinius procesus ir šią transformaciją iš planinės į rinkos ekonomiką, iš totalitarinio režimo į demokratinį matuoja ir lygina. Daugelio autorių (Linz, Stepan 1996; Fish 1998) atliekami tyrimai turi aiškią potekstę, orientuotą į pokyčius patiriančios valstybės ateitį, įgyvendinant Roberto Dahlio poliarchijos demokratinį modelį (Dahl 1994). Nors tokia analitinė perspektyva gali pasirodyti kaip mechaniškai vertinanti visų pokomunistinių šalių visuomenių raidą, tačiau „demokratėjimo“ kontekstas dominuoja viešajame diskurse. Toks „atsigręžimas į vakarietiškas vertybes“ šiame straipsnyje siejamas su Europos Sąjungos ir jai priklausančių valstybių daroma įtaka (per institucijų veiklą, programas ir fondus) į ES besintegruojančių valstybių visuomenėms.

Kalbant apie VRE šalių integraciją į Europos Sąjungą, galima prisiminti Arjun Appadurai pastebėjimus apie globalizacijos veiksmus. Europos Sąjungos plėtimasi į Rytus ir daromą poveikį VRE šalims galima traktuoti kaip globalizacijos srautus, nukreiptus į Rytus. Tarp A. Appadurai išskirtų globalizacijos srautų geriausiai su ES poveikiu susiję *finansinių* ir *idėjinių* vaizdinių veiksniai (Appadurai 1990: 297–301). *Idėjinių* vaizdinių kategorijai priklausytų tokių universalių idėjų kaip žmogaus teisės, lyčių lygybės, pilietinės visuomenės, socialinio teisingumo sklaida, kuriai VRE šalys teisiškai įsipareigojusios siekti įgyvendinti Kopenhagos kriterijus bei priderinti savo nacionalinę teisę prie bendrijos *Acquis communitaire*. *Finansinių* vaizdinių srautai – tai ir kapitalo sklaidimas, tarptautinių kompanijų skverbimasis, rinkos ekonomikos funkcionavimas, ver-

slo aplinkos asmenų judėjimas. ES integracijos atveju tai siekis įsijungti į Bendrąją rinką, ES struktūrinė parama pereinamojo laikotarpio šalims, tarpusavio prekybos suvaržymų šalinimas, su tuo susijusių teisės ir standartų derinimas.

Nors į ES besiintegruojančių šalių patiriama įtaka yra daugiau vienpusė, tačiau deklaratyviajame diskurse, kurį įkūnija formalūs inicijuojamų programų tikslai, ES vykdoma politika taip pat neišskiria didesnio atskirų valstybių narių vaidmens kultūrine prasme nei ji turi kitos narės. Atvirkščiai, konstruojama „europietiško“ kategorija, apimanti visų į ES įeinančių visuomenių kultūras. ES palaikomas „europietiško“ suvokimas remiasi principu suvienyti „europietišką“ kultūrą, religiją, istoriją turinčias visuomenes, išsaugant ir nacionalinį ar etninį ES priklausančių visuomenių identitetą (Runnel 2003). Numatoma, jog supernacionalizmo plėtojimo perspektyva turi palaikyti tiek naują, tiek etninį (nacionalinį) identitetą.

Nesigilinant į veiksmus, kurie atsigręžtų prieš tokius dirbtinius darinius, galima sutikti su kai kuriais mokslininkais, kurie mano, jog globalizacija gali paskatinti ir atvirkščią procesą, „grįžimą prie šaknų“ (Friedman 2002), norą stiprinti šeimos, genties, bendruomenės ar etninės tautos tapatumą. ES vienijimosi akivaizdoje gali išryškėti savos lokali os erdvės apsaugos ir kultūros išsaugojimo būtinybė (Bauman 2002). Todėl tikslinga pereiti į kitą lygmenį ir pabandyti pažvelgti, kaip tie *makro* lygmens kontekstai įsibrauna į atskiras Lietuvos visuomenės grupes.

„Europietiško“ invazijos – temos, pinigai ir partneriai

Būdama pereinamojo laikotarpio valstybė, Lietuva susijusi su įvairiais „europietiškais“ kontekstais. ES ar atskirų fondų paramą tikslinga būtų suvokti kaip tuos kontekstus į mūsų visuomenę „transportuojančią“ priemonę. Nors šalia verslo interesų, politinių derybų tai tik viena iš daugelio tokių priemonių, tačiau jų veikimo analizė padės ne tik suvokti atskiroms visuomenės grupėms daromą įtaką, bet ir paryškinti minėtas priemones.

Kalbant apie paramą apskritai, reikia pasakyti, jog ji gali būti teikiama vyriausybinėms ir nevyriausybinėms organizacijoms, verslo sektoriui. Šiame straipsnyje kalbama apie paramą, teikiamą nevyriausybiniam bei verslo sektoriams. Šiuo metu Lietuvoje yra keli tūkstančiai aktyviai veikiančių nevyriausybinių organizacijų, apimančių labai skirtingas veiklos sferas. Tarp jų ypač aktyvios jaunimo organizacijos, palaikančios skirtingas ideologijas ir formuluojančios atviros pilietinės visuomenės vizijas.

Ryšį tarp paramos ir „europietiško“ kontekstų galima išskleisti, pirma, per NVO finansavimo paieškos strategiją, antra, per temas, kurias „madinga“

jaunimui nagrinėti ir kurios gali padėti rasti finansavimą, trečia, per kontaktus su kitų šalių partneriais, su kuriais susipažįstama seminaruose bei dalyvaujama bendruose projektuose. *Pinigai*, *temos* bei *partneriai* yra tvirtai tarpusavyje sukibę, aplink juos sukasi organizacijos kasdienybė, tačiau kiekvienas dėmuo turi savitas tendencijas.

NVO finansinės paramos gavimo strategija remiasi vadinamąja „fundraising“ politika, t. y. rėmėjų ir fondų paieška. „Fundraising“ politika gali būti įvairi: per narių pritraukimą ir narystės mokesčius, verslininkų ir politinių partijų paramos paieškas, institucinį valstybinį NVO rėmimą bei atskirų fondų numatomus finansuoti projektus. Tyrime dalyvavę respondentai teigė, jog jų organizacija kasmet iš valstybės gauna nedidelę, tačiau stabilią institucinę-administracinę paramą, be to, verslininkai yra rėmę kelias jų akcijas.

Didžiausia lėšų dalis paprastai gaunama vykdant įvairius projektus, bet dėl jų finansavimo fonduose ir programose reikia konkuruoti su kitomis organizacijomis. „Projektai – pagrindinė organizacijos veikla, jie praktiškai dengia visą organizacijos finansinę paramą, nes tuo pačiu dažnai yra finansuojamos priemonės ir už projekto ribų <...> apskritai konkurencija tarp nevyriausybinių organizacijų stipriai jaučiasi: įvaizdžio dalyje, kaip organizacija save pateikia, narių skaičiuje ir apskritai „fundraising“ politikoje gaunant ir išmušinėjant paramą“ (buvusi jaunimo organizacijos pirmininkė). Iš tyrimų matyti, kad Europos Sąjungos arba jos atskirų šalių (regionų) administruojamos programos, pavienių filantropų ir mecenatų įkurti paramos fondai buvo ar gali būti numatomi svarbiausiais atskirų organizacijos iniciatyvų rėmėjais. Respondentai minėjo „Jaunimas“, „Socrates“ programas, G. Soroso ir kitų filantropų fondus, Šiaurės Ministrų Tarybą.

Tačiau finansiniai donoriai, teikdami finansinę paramą įvairioms organizacijoms, turi galimybę kelti savo reikalavimus. Formuluojuant projektų tikslus, kaip, pavyzdžiui, kovą su ksenofobija ir rasizmu, atviros visuomenės ugdymą, tarpkultūrinį pažinimą ir t. t., iš dalies nulemiamas projektų pobūdis, nevyriausybinių organizacijų, siekiančių gauti paramą, partnerių ir temų pasirinkimai bei ryšys tarp *pinigų*, *temų* ir *partnerių*.

Kelerius metus Lietuvoje administruojama ES jaunimui skirta programa, remianti įvairias jo veiklas, pradedant mainais, iniciatyvomis ir baigiant gana didelių renginių organizavimais, yra pavyzdys, rodantis, kaip ES parama pinigais lemia ir „europietišku“ temų pasirinkimą. Naudojantis šia programa, čia nagrinėjamoji jaunimo organizacija per pastaruosius kelerius metus gavo nemažą organizacijos biudžeto dalį. Įgyvendindami projektus, jos nariai kelis kartus naudojos „jaunimo mainų“ paprograme, kurioje organizuojami daugiašaliai mainai arba, kitaip tariant, jaunimo veikla vienoje ar keliose šalyse. Inicijuojant tokią veiklą ir pildant paraišką, būtina suformuluoti bendrą proble-

mą ir aktualizuoti ją „europinėje dimensijoje“. Tokie reikalavimai iš dalies lemia projektų temas, tokias kaip, pvz., jaunimo vaidmuo suvienytoje Europoje, modernios visuomenės ir Europa, tarpkultūrinių skirtumų išsaugojimo galimybės, ekonominė ir kultūrinė integracija į ES. „Rytų suartėjimas su Vakariais“, „tarpkultūriniai mainai“ pastaraisiais metais yra tapę prioritetinėmis kryptimis inicijuojant jaunimo veiklos projektus. Tačiau dalyvavimas tokiuose projektuose svarbus ir kitu požiūriu. Juose aptariamos tolesnės organizacijų bendradarbiavimo galimybės. Būtent partnerystės stiprinimas yra gana svarbus kriterijus ne tik organizuojantiems ar dalyvaujantiems asmenims, tačiau ir finansinę paramą teikiančiai donorei.

Partnerystė šiame kontekste reiškiasi kaip socialinis tinklas, apimantis tiek organizacijas, tiek jų veikloje dalyvaujančius žmones. Atkreipus dėmesį į tai, jog bet kuri organizacija priklauso panašias idėjas palaikantiems tarptautiniams analogams (pasaulio, Europos, regiono), ji turi galimybių išigyti ir partnerių. Pateikėjai užsimena, jog jų NVO turi bent po vieną partnerę-organizaciją kiekvienoje Europos šalyje. Kadangi organizacija į tarptautinius susitikimus dažniausiai siunčia šią sritį kuruojančius narius, pastebima, jog reguliarius susitikimai padeda užmegzti ir neformalius asmeninius santykius su kitų organizacijų nariais. Tokios pažintys teikia naudą ir pačiai organizacijai. Atsiranda galimybė užimti svarbesnę poziciją tarptautinėje organizacijoje, būti pakviestiems dalyvauti didesniame skaičiuje renginių ir projektų. Be to, organizuojant vietinius projektus, pasinaudojama turimais ryšiais: kviečiami organizacijai naudingi žmonės iš svarbesnių organizacijų, kurios sprendžia panašias problemas ir gali padėti palaikyti poziciją tarptautinėse organizacijose, ir pan. Pateikėjai užsimena, jog jie į savo renginius yra kvietę tarptautinių organizacijų vadovus. 2004 metais minėtos organizacijos vykdytame projekte dalyvavo asmenys iš 6 užsienio organizacijų, priklausančių vienai tarptautinei organizacijai, todėl „surengtas projektas buvo patogi galimybė aptarti naujus projektus, sustiprinti organizacijos įvaizdį, artimiau susipažinti su partneriais“.

Organizacijai siekiant „save įtvirtinti“ ir įgyti prestižą tarptautiniais reikalais, partnerystė teikia nemažai galimybių individo lygmenyje: važiuojama į projektus užsienyje, apmokamos kelionės, bendraujama su įdomiais žmonėmis, tenka pakeliauti ir pan. Per programą „Jaunimas“ ar kitaip vykdyti projektai suteikė papildomų motyvacijų projektą vykdančioms asmenims. Kitos organizacijos (Lietuvos ir užsienio) juos pasikvietė į savo renginius, projektą remiantys fondai pasiūlė mokymo seminarus, kurie dažniausiai vyksta užsienyje: „Tarptautiniais mokymais galima ugdyti lyderius, išmokti organizuoti ir vykdyti projektus. Šiuo atveju mūsų dalyviai per įvairias programas yra pakankamai prisivažinėję“.

Taigi finansinės paramos kontekste – pinigai, temos, partneriai tarpusavyje yra susipynę ir beveik neatskiriami. Finansuojamos dažniausiai tos veiklos sritys, kurios aktualios ne tik Lietuvai, bet ir Europai. Dalyvaujant projektuose, skatinama kviesti partnerius ir plėsti bendradarbiavimą, juolab kad tai numatyta ne vienoje paramos programoje. Tie trys minėti veiksniai yra susiję su projektu, kuris tampa pagrindine nevyriausybinių organizacijų veiklos ašimi ir savotišku lauku, „jaunimiečių“ naudojamu kuriant savo asmenines strategijas (Bourdieu 2003). Taip projektai lemia išteklių, žmonių ir žinių sklaidą, tampa galios bei įtakos šaltiniu visuomenėje (Sampson 2002). Iš Vakarų gaunamas finansavimas bei projektinė veikla, apimanti įvairių tematikų vartojimą ir partnerių dalyvavimą, yra glaudžiai susiję su „europietiškais“ kontekstais, kurie neišvengiamai veikia ne tik nevyriausybinių sektoriaus, bet ir jame dalyvaujančių asmenų pasirinkimus bei orientacijas. Trys tarpusavyje susiję bruožai – „euro“ tematikos, ES pinigai ir partneriai, t. y. savotiška „Europos“ invazija į organizacijos aplinką, yra invazija ir į joje dalyvaujančių asmenų kasdienybę.

Individualios „jaunimiečių“ dalyvavimo motyvacijos

Galima išskirti per NVO aplinką pasireiškiančias jaunimo asmenines ir kolektyvines strategijas. Pastarosios suprantamos kaip efektyvus NVO tikslų ir uždavinių įgyvendinimas, tačiau jos gali reikšti ir jaunimo grupelės siauresnius, asmeninius interesus. Iš esmės šie idealistiniai ir praktiniai motyvai jaunimo politikoje susiję. Už deklaruojamų žodžių slypi ir asmeninė dalyvavimo jaunimo veikloje *motyvacija*. Respondentai dalyvavimą NVO veikloje grindžia šiomis motyvacijomis:

- racionaliai pradėti projektuoti savo gyvenimą ir susikurti „teigiamą“ CV;

„NVO veikla dažnai vertinama darbdavių, ji daro įtaką sudarant išpūdį apie save, ji juk gali būti įtraukta į CV. Pati pastebėjau, jog visai kitaip jie žiūri“ (ryšių su visuomene srityje dirbanti studentė);

- atsiranda didesnės galimybės susirasti darbą;

„Kitos svarbios pažintys – darbinio pobūdžio. Yra žmonių, su kuriais dalyvavau įvairiuose renginiuose, jos tapo asmeninėmis pažintimis, aišku.<...> Visa tai prideda tam tikrą „beneficiary“. Asmeniškai iš dalies darbą susiradau rekomenduota žmogaus, su kuriuo anksčiau irgi turėjau reikalų“ (tarptautinėje įmonėje dirbanti studentė);

„Mane ieškant darbo į kelis interviu pakvietė susidomėję mano veiklo- mis“ (reklamos agentūroje dirbantis studentas);

- savo studijas išmėgini praktinėje veikloje;

„Iš esmės labai gerai, kad studijuodamas politiką dalyvauju jaunimo politikos veikloje. Gali pamatyti užkulisius. Tačiau supratau, jog nenorėčiau tiesiogiai dalyvauti politikoje. Geriau būti šalia jos <...> dalyvaudamas įgyji galimybę gerai atrasti siaurą sritį, kurioje ateityje norėtum toliau tobulintis, ir aš manau, jog tokią sritį, susijusią su viešaisiais ryšiais, atradau“ (IT studijuojantis organizacijos narys);

„Tarptautiniai seminarai padeda mano studijoms, gaunu specifinių žinių, labiau informuotas apie tam tikras temas. Taip pat manau, jog galima lavinti savo įgūdžius, išmokti efektyviai dirbti, lavinti prezentacinius įgūdžius“ (organizacijos valdybos narė);

– gali susirasti studijas užsienyje;

„Kryptingai dalyvaujant veikloje galima susirasti kryptingas studijas, juo lab kad daugiau pamatai, išgirsti įvairių patarimų“ (valdybos narys);

„Važinėjimas savotiškai užkrečia ir noras ką nors papildomai daryti atsiranda, natūraliai turi daugiau informacijos. Labai tikiuosi, jog man pavyks tai padaryti“ (organizacijos narys, studentas);

– gerai praleidi laiką;

„Dalyvaudamas stengiesi ne tik išnaudoti galimybes, bet ir jausti malonumą... <...> nemažai organizacijoje įgijau draugų, kartu šventėme gimtadienius. O maloniausia prisiminti ekspromtu organizuojamus žygius, kad ir prie Aukštadvario ežerų. Arba pirteles, kurios dažnai vyksta po didesnių mūsų organizacijos renginių“ (buvusi organizacijos pirmininkė, studentė);

– pakeliami ir įsigyji draugų užsienyje;

„Renginiams užsienyje reikia pinigų ir kompetencijos. Kurie tai turi, dažniau išvažiuoja <...> pakankamai dažnai per tokius renginius užsimezga bičiulytę, ir tai sveikintinas reiškinys <...> dažniausiai tokie draugai lieka ilgam laikui“ (studentas, organizacijoje už 6 metus);

„Galima jas [asmenines pažintis] ir kitaip išnaudoti, pavyzdžiui, nemokamai apsistoti. Žinai, jog kitoje šalyje gali į ką nors kreiptis. Amsterdame nereikėjo viešbutyje gyventi“ (valdybos narė, atsakinga už tarptautinius ryšius);

– tampa „reikšminga jaunimo dalimi“;

„Dalyvavimas man suteikia galimybę atstovauti organizacijai įvairiuose renginiuose. Tu nedirbi, negauni atlyginimo, bet darai įtaką, susipažįsti su svarbiais žmonėmis“ (ilgalaikė organizacijos narė, studentė).

Taigi galima sakyti, jog motyvų, skatinančių jaunimą imtis veiklos nevyriausybinėje organizacijoje, yra nemažai, pradedant geresnėmis darbo galimybėmis ir baigiant „prestižo“ įtvirtinimu tarp bendraamžių.

Socialinis dalyvių tinklas: *mes ir jie*

Aktyvi veikla, NVO susijusi su statuso tarp bendraamžių įtvirtinimu, gerų išdarbinimo galimybių, studijų užsienyje paieškomis, vykdoma per socialinio „jaunimiečių“ tinklo ir NVO aplinkos kūrimo strategijas. Šie du dalykai maždaug sutampa, tačiau socialinio tinklo sąvoka apibūdina asmeninių ryšių ir bendrų privačių interesų grandinę, tuo tarpu organizacijos aplinka susijusi su įgyvendinamais NVO tikslais ir uždaviniais, organizacijos interesais. Šios abi aplinkos veikia viena kitą: siekiant NVO tikslų, per motyvaciją sudaromos sąlygos ir asmeniniams tikslams siekti, be to, organizacijoje susiformavus tam tikrais bendrais interesais ir asmeniniais santykiais pagrįstam socialiniam tinklui, puikiai atrenkami tinkami ir netinkami žmonės.

Skirtingas dalyvavimo galimybes rodo atsiradusi *savo – svetimo* arba *mes – jie* perskyra. Zygmantas Baumanas teigia, kad skyrimas į *mes* ir *jie* atsiranda tada, kai padidėja skirtingos elgsenos distancija tarp grupių (Bauman 1990). *Mes* samprata vienija mūsų grupės požiūrį ir vertybes: emocijas, antipatijas, pasitikėjimą ir niekinimą, saugumą ir baimę. „Saviškumas“ padeda suvokti grupę jungiančio ryšio ypatingumą, skiriančią nuo „kitų“ grupių. Dalyvavimo NVO galimybė priklauso nuo daugelio veiksnių. Ji ribota tiems žmonėms, kurie netinkamai atstovauja organizacijai, neturi pakankamai žinių, draugų kitose organizacijose ar nesugeba užmegzti organizacijai naudingų pažinčių užsienyje. Kita vertus, sėkmingai veiklai labai svarbu užmegzti bičiuliškus santykius su nariais NVO viduje, nes priešingu atveju nebūsi pakankamai įtrauktas į esamus socialinius tinklus: „Buvo viena mergina, kuri nesugebėjo su kitais susidraugauti, labai jau specifinio charakterio buvo“. Neformalią atranką rodo tai, jog šioje organizacijoje vyrauja ir rekomendacinis jaunimo įtraukimas į organizaciją „per draugus, kursiokus ir pažįstamus“. Atsitiktinai į NVO patekusių žmonių mažokai. Viena pašnekovė minėjo, jog organizacija susidomėjo tik tada, kai kurso draugė, projekto organizatorė, pasiūlė dalyvauti viename tarptautiniame seminare. Pasitikėjimas savais žmonėmis, buvimas toje pačioje universiteto, mokyklos laikų draugų aplinkoje suburia vienas kitą gerai pažįstančius žmones. Tuo tarpu šiek tiek skirtingi žmonės gali būti atriboti. Galima teigti, jog egzistuoja tam tikras uždarumas išitraukiant į organizaciją, o vėliau ir į projektus, arba atvirkščiai, išitraukiant į projektus, o vėliau ir į organizaciją.

Toks jaunimo ratelių susiformavimas yra susijęs ne tik su socialiniais tinklais, bet ir su identitetais, kurie atskyrimą grindžia socialiniais statusais. Vienodą socialinį identitetą turintys žmonės pagal tam tikrus požymius (pvz., socialinė kilmė, studijuojama specialybė, turimi draugai) atpažįsta vieni kitus ir įvardija „kitus“. „Jaunimiečių“ atveju „savumo“ požymiai nesunkiai nustatomi, tarkime, iš dalies atribojant „prastesnes“ specialybes studijuojantį jauni-

mą ar jam atsiribjojant. Patys respondentai sutinka, jog dėl informacijos trūkumo ir menko NVO pasirinkimo atribotas gali būti ir provincijos jaunimas.

Pažymėtina ir tai, kad rateliai yra neatskiriami nuo NVO, nes jaunimo grupelė be NVO statuso neturi didelių galimybių: organizacijos vardas padeda susirasti fondus ir projektus, užimamų pareigų viešas deklaravimas padeda bendrauti su kolegomis, verslininkais. Stevenas Sampsonas atkreipia dėmesį, jog Vakarų finansinę paramą gaunančios NVO visų pirma siekia ne altruistinių tikslų, bet tenkinti organizacijos strateginius interesus. Ši pastaba aktuali ir „jaunimiečių“ atveju. Nors ryški perskyra tarp deklaruojamų organizacijos ir jai priklausančių asmenų praktinių tikslų bei strategijų, vis dėlto vieni tikslai nepakeičia kitų. Pastebima tai, jog kartu su deklaruojamais NVO tikslais įgyvendinami ir asmeniniai siekiai, kurie dažnai tampa kur kas svarbesniais veiklos nevyriausybiniam sektoriuje veiksniais, nei užsidegimas ginti abstrakčias idėjas. NVO aplinka tampa neblogo terpe įgyvendinti jaunimo grupelės lūkesčius.

Dalyvavimas ir identitetai

Tačiau socialiniai tinklai NVO viduje nėra kompaktiški, jie subyrėję į smulkesnius darinius. Norint nuolatos dalyvauti projektuose, svarbūs pastovūs ryšiai su partneriais užsienyje, turėti „savų“ žmonių įvairiose institucijose, parūpinančiose informaciją. Kalbant apie minėtos NVO paramos gavimą ir projektų įgyvendinimą, galima aptikti gana siaurą organizacijos narių ratą, susitelkusį apie atskirus komitetus (pvz., Projektų ar Tarptautinių ryšių). Šiam ratui priklausantys žmonės dažniau nei kiti važiuoja į susitikimus užsienyje, organizuoja ir sprendžia reikalus: „Sutinku, jog kai kuriuos jų galima pavadinti „keliautojų būreliu“, dažni važinėjimai neleidžia kitiems ištraukti į veiklą. [Bet] juk nebūsi be veiklos“ (tarptautinių ryšių sritį koordinuojanti organizacijos narė). Priklausantys šiam ratui žmonės akcentuoja: „Būna neretai situacijų, jog tas pats ar tie patys žmonės turi tvarkyti reikalus su kitomis organizacijomis, ypač tai būdinga tęstiniais reikalais. Turi iki galo prisiimti atsakomybę“ (valdybos narys). Tai suvokiama kaip kompetencija: „Atrenkant projekto ar tarptautinių renginių dalyvius, aiškių kriterijų nėra, svarbu kompetencija ir bendravimas“. Tačiau „kompetentingais“ dažnai laikomi tos paties ar panašios prestižinės specialybės draugai. Taip atsiranda „elitiškumo“ aspektas tarp jaunimo ir organizacijoje, kai didesnes galimybes įgyja dalis veiklesnių narių. Analogišką mintį galima rasti S. Sampson tekstuose, kur kalbama apie NVO veikloje dalyvaujančius asmenis (*comprador bourgeoisie*), „judančius“ iš vieno projekto prie kito, dalyvaujantys susiranda ir sutinka savo draugus bei antrąsias puses, o kartu ir

sudaro „projektų visuomenėje“ tam tikrą grupę (Sampson 2002b), savo ryšiais peržengiančią ne tik konkrečios NVO, bet ir nacionalinių valstybių ribas ir puikiai atspindinčias besimaišančios Europos idėją. Taigi deklaruojama idėja, jog norima kuo daugiau įtraukti jaunų žmonių į organizaciją, iš dalies yra fikcija. Realiam ir aktyviam darbui NVO siekiama pritraukti tik tam tikrais bruožais pasižyminčių jaunų žmonių: savas – išsilavinęs – reprezentatyvus.

Taigi dalyvavimas lemia pranašumą ir atskyrimą savo amžiaus grupėje. Tačiau svarbus ir kitas aspektas, reikšmingas *savas – svetimas* diskurse. Egzistuoja dalyvavimo ir susidūrimo su „europietiškais“ kontekstais sąryšis, kuris gali tapti svarbiu lokalinį ar etninį (nacionalinį) identitetą veikiančiu veiksnium. Toks identitetas čia suprantams ne kaip duotybė, bet kaip konstruojamas tapatumas (Berger, Luckman 1999), o tokie mitai kaip tėvynės meilė, savų tradicijų ir papročių suvokimas – socialiai ir kultūriškai įsisavinami. F. Barthas kalbėjo apie judantį sociumą, įvairių grupių sąveiką, keitimąsi informacija bei kultūrinėmis vertybėmis (Barth 1969). Galima konstatuoti, jog toks identitetas kinta priklausomai nuo socialinės ir kultūrinės aplinkos pokyčių. Integracijos į vakarietiškas struktūras aspektas gali būti viena iš tokio kitimo sąlygų.

Tarp respondentų „europietiško“ derinimas su „lietuviškumu“ nesukelia jiems konflikto: „Europa suteikia galimybę būti lietuve ir visai gerai jaustis, nes manau, jog ji neriboja galimybės išsakyti savo vertybes ir jaustis savimi <...> be abejo, sutinku, jog buvimo europiečiu ir lietuviu sąvokos yra suderinamos, gal ir yra žmonių, išgyvenančių vidinį konfliktą, tačiau man taip nėra“ (buvusi pirmininkė). Kartais toks susitapatinimas yra įvardijamas kaip dvigubas: „praktiškai jaučiuosi esanti lietuvė europietė“, kai lietuviškasis identitetas įtelpa į „europietiškąjį“: „Aš irgi jaučiuosi ir europietis, ir lietuvis, o į ES geriausia žiūrėti kaip į federacinę respubliką“ (valdybos narys). Identiteto supanašėjimas atskleidžiamas ir per dalyvavimą: „Dažnai dalyvaudama seminaruose nepastebiu didelių skirtumų tarp lietuvių dalyvių ir dalyvių iš kitų Europos šalių; skirtumų yra ir tarp pačių lietuvių“.

Pastebima, jog aktyvus dalyvavimas socialiniuose tinkluose lemia „europietiškos“ aplinkos plėtrą, kur susipina tematikos, partneriai ir pinigai. Be to, įvairiuose mokymuose ir projektuose proteguojama „europietiška“ tematika iš dalies irgi formuoja tokį susitapatinimą. Seminarai ir mokymai per simuliacinius žaidimus, debatus, diskusijas, darbą grupėse „skatina atvirumą“ tarp Rytų ir Vakarų Europos, o tuo pačiu ir kultūriškai ar politiškai pagrindžia jaunimui visuomenių suartėjimą. Pagrindimas pretenduoja į kasdienybės lygmenį: „Prisimenu darbo grupes, kuriose lyderiai būdavo iš gana skirtingų šalių visuomenių, turėdavome veikti kaip komanda, o interesus ir požiūrius nelengva buvo derinti“. Tai, jog per jaunimo dalyvavimą NVO veikloje (projektus) išryškėja

identiteto kaip lietuviško–europietiško susidarymas, gali būti pastebima per „tarpkultūrinio bendradarbiavimo“ stiprinimo poziciją, kurią skatina ES programa „Jaunimas“ bei kitos programos. Pavyzdžiui, pateikėjai minėjo, jog jie neretai gauna kvietimų dalyvauti mokymuose užsienyje siekiant išmokti sukurti erdvę tarpkultūriniam pažinimui, supažindinti su tarpkultūrinio mokymosi koncepcijomis bei metodiniais principais, gilintis į darbo tarptautinėje komandoje iššūkius.

Temos labiau susijusios su *turinio* arba *kultūrinio krūvio* aspektais, o partnerystė – su ryšiais ir „išplatinimo“ aspektu. „Projektų visuomenėje“ aktyviai dalyvaujančių žmonių veikla padeda suformuoti vieną socialinį tinklą, kuriame, dalyvaujant projektuose, seminaruose ir konferencijose, formuojami bei derinami bendri sprendimai, mezgamos pažintys, kalbama apie naujas iniciatyvas. Tokia sąveika nors apsiriboja uždaru draugų rateliu, bet peržengia nacionalines sienas. Dvigubas identitetas pasireiškia tuo, jog formuojant atskiras pozicijas stengiamasi atstovauti savo šaliai, dalyvaujant kultūrinuose vakaruose pristatomos savos tradicijos, tačiau praktinė veikla „europietiškame lauke“ suformuoja nemažai bendrų interesų, kurie reiškia tiek jų bendrą organizacijų propaguojamų vertybių įgyvendinimą, tiek asmenines paskatas „išvažiuoti, pamatyti“. Sukurtas *savumo* jausmas, nepaisant etninių skirtumų, padeda palaikyti mitus, jog „esame europiečiai“, „mūsų namai – Europa“.

Išvados. Kasdienybės analogijos su *makro* procesais

ES parama yra tik vienas iš kontekstų, rodančių, kaip žmonės priima globališkumo iššūkius; juolab kad šie iššūkiai išlaiko tam tikrą santykį su žmonių lūkesčiais, padeda praktiškai formuoti tam tikrus jų pasirinkimus.

Esant loginei grandžiai – į „europietiškumą“ orientuotus identitetus skatina „euro“ tematikų vartojimas, o pastarosios įgyvendinamos per ES finansuojamus projektus – galima pastebėti, jog atskiros visuomenės grupės (pvz., jaunimo) tampa savotiškomis Vakarų šalių „projektų“ tikslo grupėmis. Tai nėra naujas pastebėjimas. Politikoje deklaruojamas ar kasdienybėje aptinkamas „europietiškumo“ konstravimas susijęs su Vakarų įtaka, jų vertybių perimamumu. Vis dėlto, skirdami dėmesį ne vien formalių tikslų apibūdinimui, kaip, pavyzdžiui, „demokratijos plėtra“, „pilietinės visuomenės kūrimas“, „žmogaus teisių užtikrinimas“ ir pan., tačiau ir įvairiausioms *mikro* lygmenyje (kasdienybėje) aptinkamoms socialinėms praktikoms, dažniausiai rodančioms grupių ar asmenų interesus, sutinkame, jog pastangos prisijungti prie pažangesnės, t. y. europietiškos galimybių, darbotvarkės yra abipusės. Projektinėje veikloje realizuojami asmeniniai interesai atitinka tą patį pragmatizmą, kuriuo pasižymi

Lietuvos valstybė, grįžtanti į „Europos glėbį“, tačiau matanti ir aiškia ekonomine bei socialine nauda. Atmetus normatyvinius vertinimus, reikia sutikti, jog *mikro* ir *makro* lygmuo sutampa.

Toks požiūris buvo labai naudingas dėl to, jog galima pastebėti, kaip „suvartojami“ europietiški mitai. Europos Sąjungos parama šiuo atveju buvo instrumentas, padedantis suformuluoti praktines strategijas ir susitapatinti su atitinkamais „europietiškais“ kontekstais. Ši identifikacija lemia „europietiškąjį“ tapatumą, kuris realybėje išlaiko santykį su nacionaliniu. Jaunimo kitoniškumas gali būti apibrėžiamas: europietis lietuvis, europietis lenkas. Toks tapatumas rodo ir vienodumą, ir skirtingumą. Galima teigti, jog minėti globalizuojantys ir kontekstualizuojantys veiksniai ne panaikino, o atvirkščiai, išryškino lokališkumo aspektą. „Europietiškas“ bendrumo konstravimas žengia kartu su noru nepamiršti savo „šaknų“, tačiau pastarąjį norą palaiko ir politiniu lygmeniu įtvirtinta Europos Sąjungos nuostata palaikyti ir užtikrinti ES daugiakalbiškumą/daugiakultūriškumą, užtikrinti valstybių ES narių nacionalinių kultūrų paveldą. Akivaizdu, jog šie politiniai kontekstai veikia Europos valstybių visuomenių narių identitetus. To pavyzdys būtų šiame straipsnyje nagrinėtas „jaunimiečių“ atvejis.

Jaunimo orientacija į „Europą“ iliustruoja sociokultūrinę atskirų asmenų transformaciją, kai ankstesnieji *habitus* (įpročiai, papročiai) keičiami naujomis kolektyvinėmis patirtimis, simboliais, kuriuos veikia aplinka ir autoritetai. Šias naujas patirtis ir simbolius įkūnija NVO veikloje dalyvaujančių „jaunimiečių“ įsitikinimas, jog „europietiškas“ suteiks papildomų galimybių – „geresnį gyvenimą“, „karjerą“, „prestižą“.

Išsakęs šiuos pastebėjimus tikiuosi, jog galima kelti klausimą dėl NVO paramos gavimo strategijų, susijusių per pinigus, tematikas ir partnerius su „europietišku“ kontekstu, sukibimo su asmeninėmis jaunimo NVO narių strategijomis, kurios pagrįstos racionalia nauda ir savotiška būsimos karjeros projekcija. Toks požiūris lemia ir į europietiškas vertybes orientuoto identiteto konstravimą, t. y. tokio identiteto, kuriame sutalpinamas buvimas ir lietuviu, ir europiečiu. Nors pristatyta perspektyva remiasi vienai jaunimo NVO organizacijai priklausančių narių pastebėjimais, tačiau tikiuosi, jog ja galima pasinaudoti kaip „langu“ žvelgiant į platesnį ES paramos naudos ir poveikio atskiroms grupėms ar net visai visuomenei lauką.

Literatūra

- Appadurai Arjun. 1990. Disjuncture and Difference in the Global Cultural Economy, Featherstone M. (ed.). *Global Culture. Nationalism, Globalization and Modernity*. London: SAGE Publications.
- Barth F. 1969. Introduction, Barth F. (ed.). *Ethnic Groups and Boundaries*: 9–38. Bergen: Universitets Forlaget.
- Bauman Zygmunt. 1990. *Thinking Sociologically*. Oxford: Basil Blackwell.
- Bauman Zygmunt. 2002. *Globalizacija: pasekmės žmogui*. Vilnius: Strofa.
- Berger Peter L., Luckmann Thomas. 1999. *Socialinis tikrovės konstravimas*. Vilnius: Pradai.
- Bourdieu Pierre, Wacquant Loïc. 2003. *Įvadas į refleksivyviąją sociologiją*. Vilnius: Baltos lankos.
- Burke Kenneth. 1969. Four Master Tropes, Burke K. (ed.). *A Grammar of Motives*: 503–517. Berkeley: University of California Press.
- Dahl Robert. 1994. *Demokratija ir jos kritikai*. Vilnius: Amžius.
- Fish Steven M. 1998. Democratization's Requisites: the Postcommunist Experience, *Post-Soviet Affairs* 14(3): 212–247.
- Friedman Jonathan. 2002. From Roots to Routes: Tropes for Trippers, <<http://www.globalanthropology.com>> [žiūrėta 2004 02 05].
- Huntington Samuel P. 1993. *The Third Wave: Democratisation in the Late Twentieth Century*. Norman: Univ. of Oklahoma.
- Larsen Mimi. 2002. The Democratic Trinity Doctrine. Fourth Nordic Conference on the Anthropology of Post-Socialism, April 2002, <<http://www.anthrobase.com>> [žiūrėta 2004 02 05].
- Linz Juan and Alfred Stepan. 1996. *Problems of Democratic Consolidation*. Baltimore: Johns Hopkins.
- May Tim. 1997. *Social Research, Issues, Methods and Process*. Philadelphia: Open University Press.
- Runnel Pille. 2003. Europe as a Measure of Change: Soviet-Time Values and the Construction of Estonia's Post-Communist Turn to Europe, *Pro Ethnologia* 16. *Studies on Socialist and Post-socialist Everyday Life*: 112–133. <<http://www.erm.ee>> [žiūrėta 2004 02 05].
- Sampson Steven. 1996. The Social Life of Projects: Importing Civil Society to Albania, Hann C. and Dunn E. (eds.). *Civil Society: Rethinking Western Models*: 120–138. London: Routledge.
- Sampson Steven. 2002. Weak States, Uncivil Societies and Thousands of NGOs: Western Democracy Export as Benevolent Colonialism in the Balkans, Retic S. (ed.). *Cultural Boundaries of the Balkans*: 27–44. Lund: Lund University Press. <<http://www.anthrobase.com>> [žiūrėta 2004 02 05].

„Europa“ Everyday: Identities and Strategies

Vilius Ivanauskas

Summary

This article deals with the influence of “european” contexts in the activities and strategies of the participants of Lithuanian youth NGOs. Here, “European contexts” signify financial support from EU and other western donors, who provide assistance to Eastern European societies.

Thus, I argue that S. Sampson’s idea of “project society” is applicable to persons participating in youth NGO. By looking at ethnographic observations of few activists in one Lithuanian youth NGO, I try to derive coherence between their identities and personal strategies in the “project” environment. Money, partnership networks and “western” themes (civic society, market economy, human rights, etc.) make invasions in the youth activists’ daily-activities. These European contexts support the motivations, strategies and attitudes of the participants.

They perform not only in the NGO’s environment, but in social networks as well. These networks reflect possibilities “to participate” in the NGO, and in the “projects”. Instead of paying attention to the NGO’s declarations about „openness” to every young person, we should mention the existence of an informal system of co-option and selection. Thus, people participating in a “project” environment are also tied to informal relations. Having appropriate education, skills of representation and communication, and better opportunities for a future career, they express “otherness” among less active young people.

Youth activists live in globalised contexts. They regularly go abroad to participate in different seminars, make personal contacts with foreign activists, invite them to Lithuania. These observations lead to conclusions about the building of double identities among youth activists: they perceive themselves as “europeans” and at the same time as “lithuanians”. These implications give an impetus to look at *global* and *local* perspectives, in the contexts of different “european” influences on Lithuanian society.

Gauta 2004 m. balandžio mėn.